

AardeWerk

Raakvlak
Cel Onderzoek

Jabbeke, Koornblomme
Resultaten archeologische,
prospectie met ingreep in de bodem.

Griet Lambrecht

Frederik Roelens

Jan Huyghe

Titel: Jabbeke, Koornblomme
Resultaten archeologisch prospectie met ingreep in de bodem

Opgraving ☐	Prospectie ☒
Vergunningsnummer:	2015-397
Naam aanvrager:	Griet Lambrecht
Naam site:	Koornblomme, Jabbeke

Opdrachtgever: Vivendo

Uitvoerder: AardeWerk (Raakvlak Cel Onderzoek)

Auteurs: Griet Lambrecht, Frederik Roelens en Jan Huyghe

Veldmedewerkers: Regy Poppe

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen, Raakvlak

Locatie/vindplaats: Koornblomme, Jabbeke

Projectcode: JA15KO

Kadaster: afdeling 1, sectie C, perceel 504n3

Periode: 27 en 28 oktober 2015

Versie: eindverslag

Technische ondersteuning: Nico Inslegers

Metaaldetectie: Roland Decock

Onderzoeksoopdracht: archeologische prospectie met ingreep in de bodem

Archeologische verwachting: archeologische sporen uit alle periodes

Aanleiding van het onderzoek: verstoring van de bodem door verkaveling en aanleg wegenis

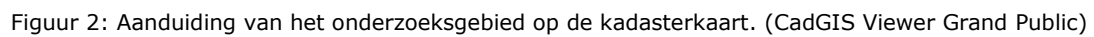
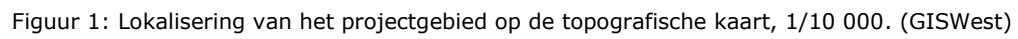
AardeWerk (Raakvlak Cel Onderzoek):

Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
F +32 [0]50 61 63 67
E info@raakvlak.be
www.raakvlak.be

© AardeWerk, november 2015

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AardeWerk.

Fiche met administratieve gegevens	
I	administratie gegevens
	opdrachtgever Vivendo
	uitvoerder Aardewerk
	vergunninghouder(s) + -nummer(s) Griet Lambrecht (2014-397)
	beheer en plaats van de geregistreerde data, opgravingsdocumentatie, vondsten en stalen
	Depot De Pakhuizen, Raakvlak, Komvest 45, 8000 Brugge (tel: +32 50 44 50 44; fax: +32 50 61 63 67; info@raakvlak.be)
	begin en einddatum van het onderzoek 27 en 28 oktober
	projectcode JA15KO
	vindplaatsnaam Koornblomme Jabbeke
	locatie West-Vlaanderen, Jabbeke
	lambert-72 coördinaten 60313,23m-208214,56m; 60234,08m-208193,47m; 60250; 72m-208114,60m;
	60326,84m-208133,49m
	kadastrale gegevens afdeling 1, sectie C, perceel 504n3
	kadasterkaart op bladzijde 3
	topografische kaart op bladzijde 3
II	omschrijving van de onderzoeksopdracht
	verwijzing naar de bijzondere voorwaarden die zijn opgenomen in de vergunning
	Er zijn geen bijzondere voorwaarden opgesteld.
	omschrijving van de archeologische verwachtingen
	In de onmiddellijke nabijheid zijn sites gekend uit de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen. Verwacht wordt dat er zich in het onderzoeksgebied ook sporen uit deze periodes kunnen voordoen.
	wetenschappelijke vraagstelling met betrekking tot het onderzoeksgebied
	Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
	Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
	Zijn er tekenen van erosie?
	In hoeverre is de bodemopbouw intact?
	Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
	Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
	Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
	Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
	Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
	Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
	Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
	Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
	Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
	* Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
	* Wat is de omvang?
	* Komen er oversnijdingen voor?
	* Wat is het, geschatte, aantal individuen?
	Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
	Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?
	Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
	Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
	Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
	Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
	Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
	1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
	2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
	Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
	Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
	doelen/wensen van de opdrachtgever die deze ingreep in de bodem veroorzaakt of noodzakelijk maakt
	Vivendo plant een nieuwe verkaveling op dit terrein.
	eventuele randvoorwaarden
	De randvoorwaarden staan vermeld op de vergunning (2014/397)

Inhoudstabel

1.	Inleiding	5
2.	Beschrijving van het onderzoeksgebied	5
2.1.	Bodemkundige situering	5
3.	Archeologische voorkennis.....	6
4.	Situering op historische kaarten.....	8
5.	Omschrijving van de onderzoeksoopdracht	11
6.	Veldwerk.....	12
6.1.	Methodologie	12
6.2.	Overzicht en beschrijving van de profielen	13
6.3.	De sporen	16
6.4.	Het aardewerk.....	17
6.5.	Metaaldetectie	18
7.	Resultaten en beoordeling van het onderzoek	18
8.	Antwoord op de onderzoeksvragen	18
9.	Besluit	21
10.	Bibliografie.....	21
11.	Sporenlijst	22
12.	Fotolijst	23
13.	Bijlage: Algemeen grondplan.....	24

Dit archeologisch proefonderzoek met ingreep in de bodem gebeurt naar aanleiding van de verkaveling en de aanleg van een nieuwe weg op een terrein gelegen tussen Koornblomme, De Boekweitstraat en de Aatrijksesteenweg (Jabbeke). De activiteiten die weldra in deze zone zullen plaatsvinden betekenen een aanzienlijke verstoring van het potentieel archeologisch bodemarchief. AardeWerk (Raakvlak Cel Onderzoek) voert hier een proefonderzoek uit op 27 en 28 oktober 2015. De projectcode is JA15KO.

Doel van de opdracht is het vaststellen en waarderen van eventueel aanwezige bewoningssporen. Hiertoe wordt voorafgaand aan de ontwikkeling een proefsleuvenonderzoek (archeologische prospectie met ingreep in de bodem) uitgevoerd op het hele plangebied. Zo wordt een archeologische evaluatie van het terrein bekomen.

Gemeente: Jabbeke

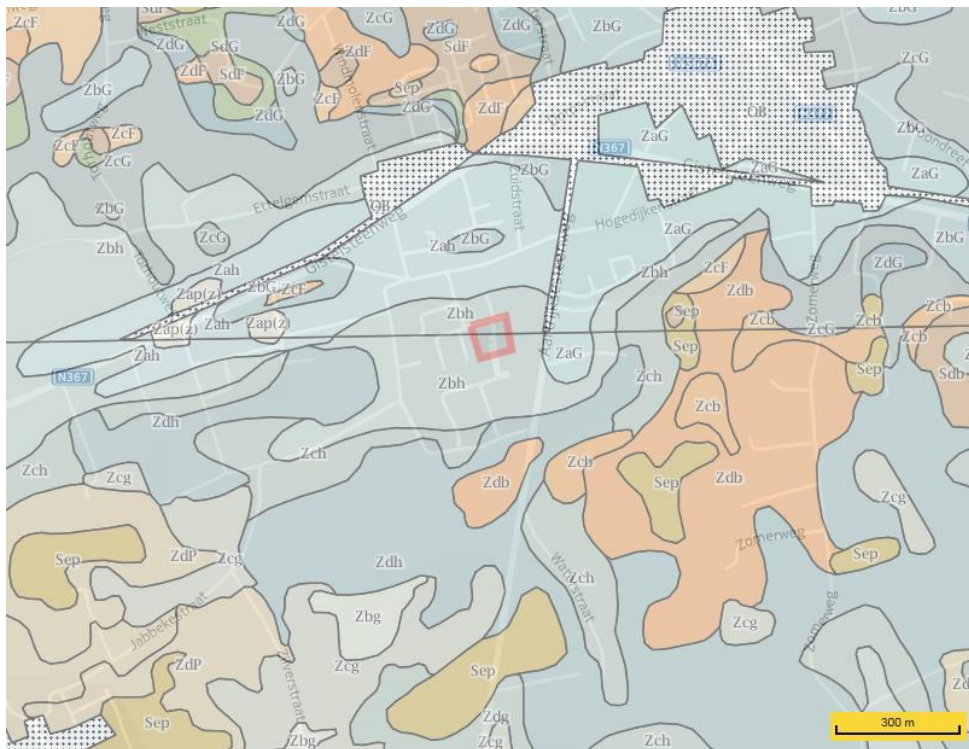
Toponiem: Koornblomme

Straten: Koornblomme en Boekweitstraat

Lambertcoordinaten: 60313,23m-208214,56m; 60234,08m-208193,47m; 60250; 72m-208114,60m; 60326,84m-208133,49m.

Topografische kaart op bladzijde 2.

2.1. Bodemkundige situering

Figuur 3: Het onderzoeksterrein op de bodemkaart. Dit terrein is gelegen op het zand in een zone aangeduid als Zbh. (Geopunt)

Serie Zbh zijn droge zandgronden met verbrokkelde humus en/of ijzer B horizont. Deze droge Postpodzolen hebben een Ap van 40-50 cm dik. Tussen 90 en 125 cm beginnen de roestverschijnselen. De gronden zijn te droog maar iets gunstiger dan Zbp. Toch is hier bebossing aan te bevelen. Deze gronden komen een zeer lokaal voor. (Van Ranst en Sys 2000, 78)

3. Archeologische voorkennis

De opvolging van ingrepen in de bodem heeft de laatste 30 jaar tot de lokalisatie van heel wat archeologische vindplaatsen geleid. Op het grondgebied van de gemeente Jabbeke zijn sites aangetroffen uit diverse periodes: de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse periode en de middeleeuwen (Hollevoet, 2009,13; Hollevoet 2002, 32-54). Een belangrijke as in Jabbeke is de 'Zandstraat' (nu Dorpsstraat-Ettelgemstraat-Varsenareweg). Het is de weg die tijdens de Romeinse tijd Oudenburg met Brugge verbond. Het is aldus vanzelfsprekend dat heel wat vondsten in deze omgeving in de Romeinse periode te dateren zijn. Het zijn sporen die in verband te brengen zijn met nederzettingskernen, een bijbehorend grafveldje en perceelsstructuren, maar ook met zogenaamde off-site fenomenen zoals geïsoleerde drinkpoelen, oude (land)wegtracés of andere relictten van het cultuurlandschap uit het Hoge Keizerrijk (2de en 3de eeuw na chr.). (Hollevoet 2009, 14)

De verschillende sites die aangetroffen en opgegraven zijn in de directe omgeving van het projectgebied zijn hier opgesomd. Hiervoor is de Centrale Archeologische Inventaris geraadpleegd. (CAI databank Onroerend Erfgoed)

*Ganzeveld (CAI nr 306486): Tijdens een kleine opgraving zijn sporen uit het 'Hoge Keizerrijk' aangetroffen (een waterput, een gracht, enkele kuilen en los aardewerk). Deze sporen behoren tot een nederzetting die vermoedelijk langs de Zandstraat lag. Deze straat verbond toen en later Oudenburg met Brugge.

*Ettelgemstraat I (Tempeliersstraat) (CAI nr 300026): grachten en greppels uit de Romeinse tijd (met Romeins materiaal). Op deze site zijn ook enkele grachten uit de vroege middeleeuwen terug te vinden. Deze sporen zijn aangetroffen tijdens de aanleg van de weg en bevinden zich zeer dichtbij de site Ganzeveld.

*Hogedijkenstraat I en II (Hogedijken) (CAI nr76916 en 300027): Tijdens verschillende onderzoekscampagnes zijn sporen uit de Romeinse tijd aangetroffen op deze site. Het perifere deel van een nederzetting (kuilen, spiekers, greppels, paalsporen) met bijbehorend grafveld (minstens 40 brandrestengraven) is te dateren tussen 180 en 260/270 na Christus. Op deze plek zijn ook greppels, karrensporen en kuilen uit de late- of post-middeleeuwen aangetroffen. In de buurt van deze site zijn, tijdens de bouw van verschillende woningen, bij werfcontroles en kleinschalige waarnemingen losse vondsten van Romeins aardewerk aangetroffen.

* Torhoutweg I en II (Gistelsteenweg) (CAI nr 300052 en 300053): In de Torhoutweg zijn op twee verschillende locaties sporen uit de Romeinse tijd aangetroffen. Het gaat om een poel met een weinig Romeins aardewerk en enkele kuilen waaruit ook Romeins materiaal tevoorschijn kwam.

*Langs de Gemeneweidestraat: Zerkegem/Jabbeke, circulairestructuur 425 (CAI nr. 154854): vermoedelijk grafheuvel, ongedateerd (gekend uit luchtfotografische prospectie).

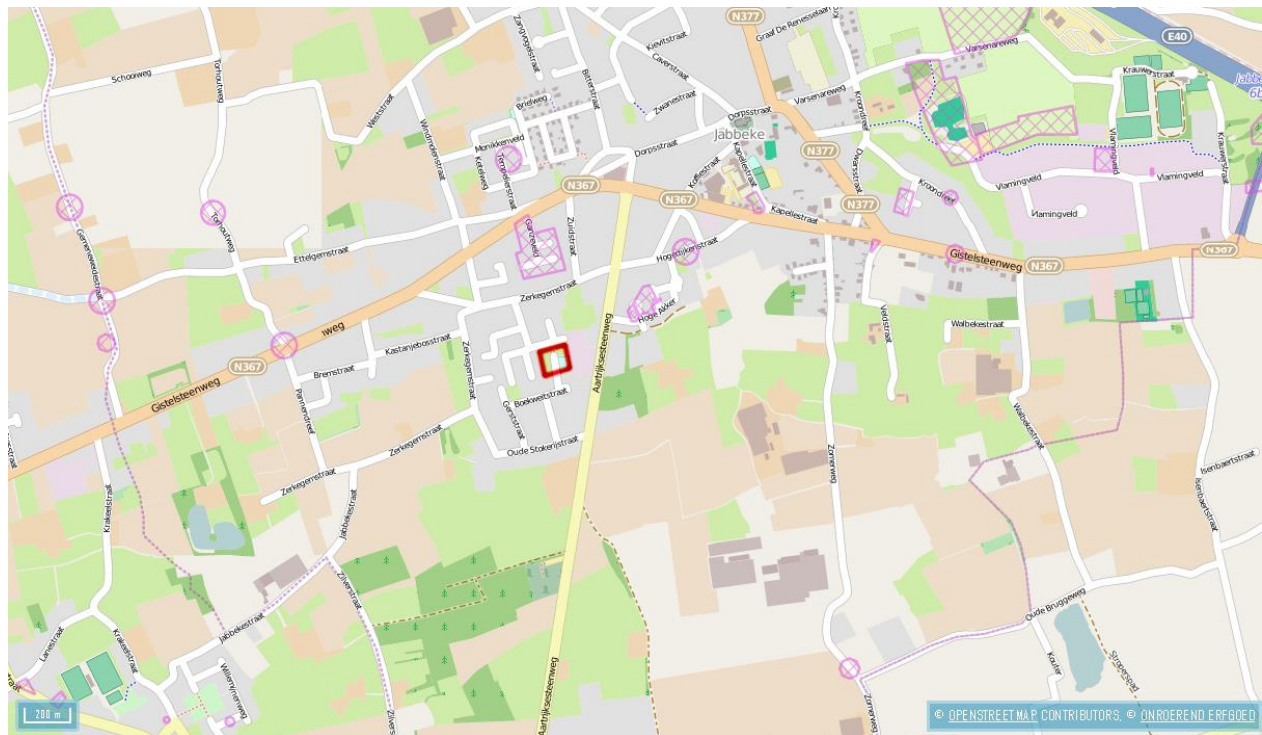
*Gemeneweidestraat III – II (CAI nr. 300023 en 300022): tijdens een opgraving voorafgaand aan de plaatsing van een collector van Aquafin. Deze opgraving bracht een deel van een volmiddeleeuwse site aan het licht, resten van een vroegmiddeleeuwse nederzetting, sporen uit de late middeleeuwen alsook sporen van een nederzetting uit de Romeinse tijd.

*Gemeneweidestraat I (CAI nr 200021): Bij infrastructuurwerken zijn sporen uit de Romeinse tijd waargenomen. Deze sporen horen wellicht bij de nederzetting die aan het licht kwam tijdens de opgraving voorafgaand aan de plaatsing van de Aquafin-collector (CAI nr 300023).

*Kapellestraat 18-22 (CAI nr 150621): Tijdens een proefsleuvenonderzoek is aardewerk uit de Merovingische en de Karolingische periode aangetroffen.

*Hoek Koornblomme-Zerkegemstraat: Een proefonderzoek op deze plaats bracht geen archeologisch relevante sporen aan het licht (Hillewaert et al. 2010, 11).

Uit het onderzoek dat tot dusver gebeurde blijkt dat er in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied bewoning was in de Romeinse tijd en in de vroege, volle en late middeleeuwen. Een vermoedelijke grafheuvel uit de bronstijd is gekend via luchtfotografie. (CAI nr 154854). Sporen uit de bronstijd zijn in de buurt nog niet onderzocht. Sporen uit de ijzertijd en de steentijden zijn in dit gebied ook niet uit te sluiten.

Figuur 4: Uittreksel uit de CAI met aanduidingen van de onderzoekszone. (CAI)

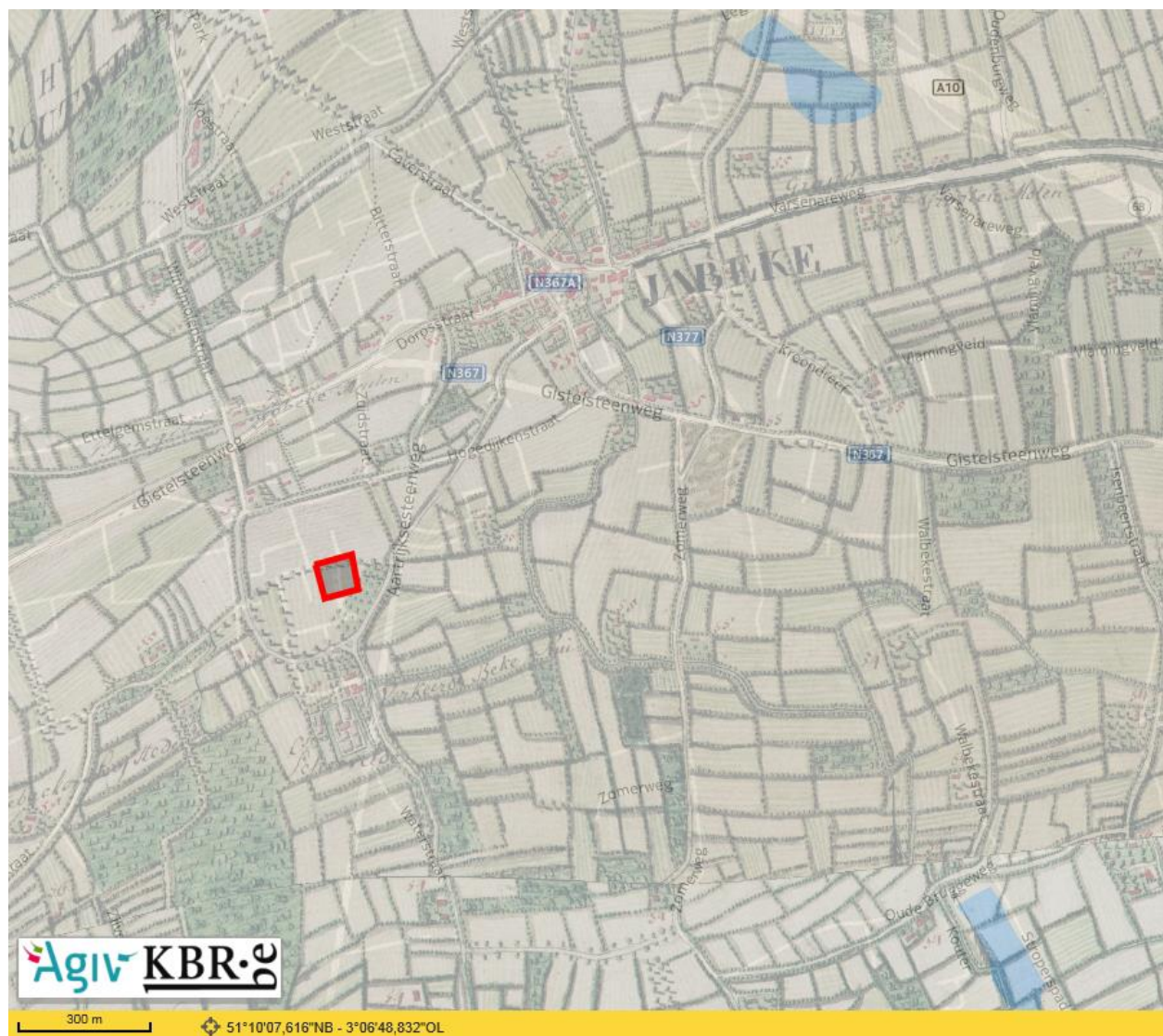
4. Historische voorkennis met situering op historische kaarten

Jabbeke is een West-Vlaamse landbouwgemeente gelegen op 10 km ten westen van Brugge. Jabbeke ligt op de grens tussen de Noordzeepolders en de zandstreek. Een deel van de gemeente behoort dus tot de polders, een ander deel behoort tot de zandstreek, waarbij de noordelijke helft van de gemeente tot de polders behoort en de zuidelijke helft tot de zandstreek. De grens tussen deze twee streken wordt gevormd een redelijk onvruchtbare strook zand (een oude duinenrij) ter hoogte van de as Dorpsstraat-Ettelgemstraat-Varsenareweg (vroeger genaamd de Zandstraat).

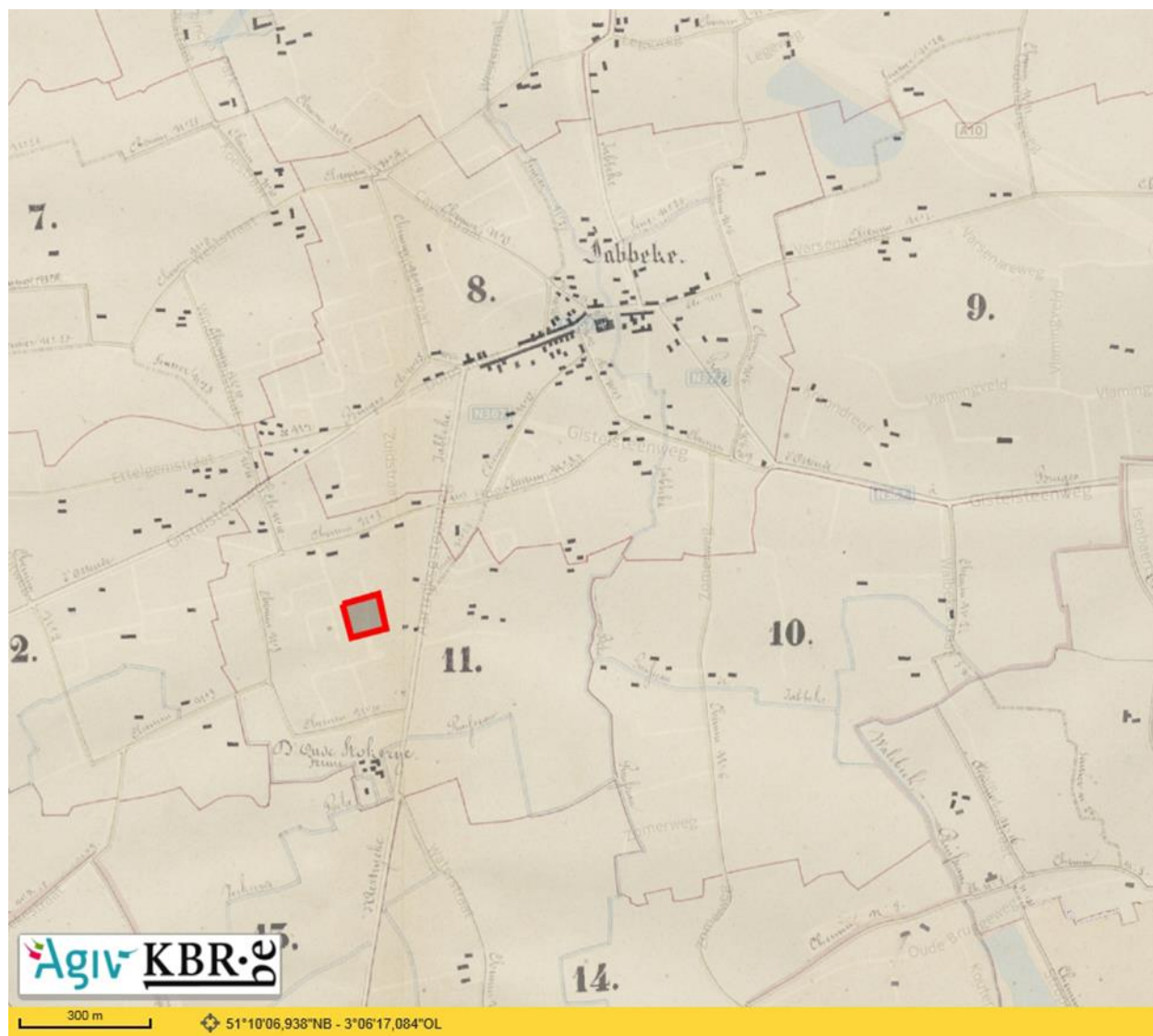
Ten noorden van deze oude weg bestond het gebied tot voor 800-900 bestond uit slikken en schorren. Men bracht deze gronden in cultuur en stichtten de kerk van Jabbeke op de kruising tussen de Zandstraat en de Jab-beek. De parochie ontstond wellicht in de 9de eeuw. Het is bekend dat de kerk in de 10de eeuw al onder patronaat van de bisschop van Doornik staat.

In de 10de eeuw komt de naam Jabbeke voor het eerst voor. 'Jabeca' komt voor in een charter van Arnold de oude, zoon van graaf Boudewijn II de Kale in 961, in andere documenten uit hetzelfde jaar komt 'Jabbeke' en 'Jabeke' voor. (inventaris onroerend erfgoed - geheel/122131; Hollevoet 2002, 32-54)

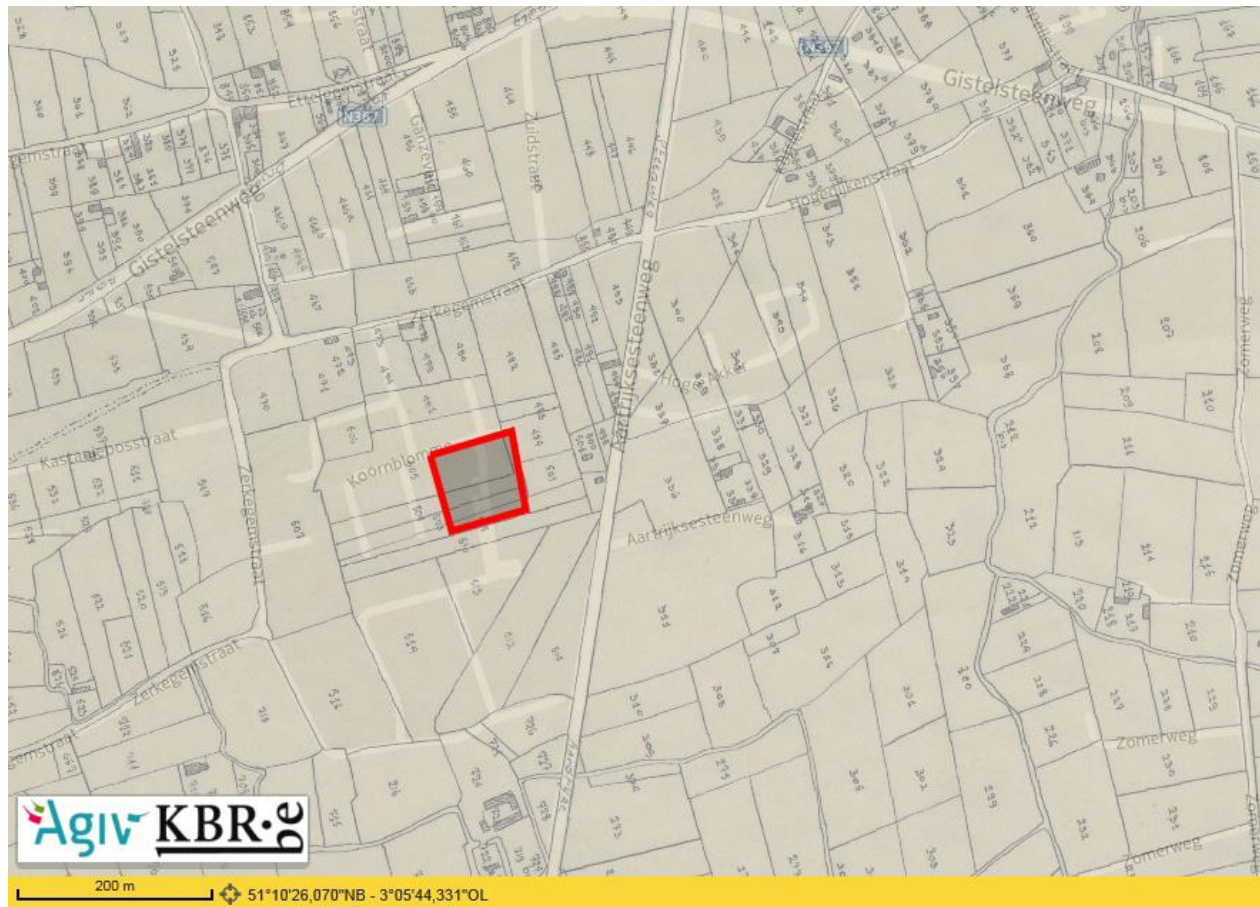
Op de verschillende geraadpleegde historische kaarten is de onderzoekszone niet bebouwd en in gebruik als landbouwgebied.

Figuur 5: Op de Kabinetskaarten der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik (1771-1778) - opgenomen op initiatief van Graaf De Ferraris - is de onderzoekszone aangeduid als landbouwgebied. (Geopunt)

Figuur 6: Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is in het onderzoeksgebied geen bebouwing weergegeven. (Geopunt)

Figuur 7: Op de Poppkaart (1842-1879) is te zien dat het onderzoeksterrein behoorde tot verschillende smalle percelen. (Geopunt)

5. Omschrijving van de onderzoeksoopdracht

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;

- * Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
- * Wat is de omvang?
- * Komen er oversnijdingen voor?
- * Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

6. Veldwerk

6.1. Methodologie

Figuur 8: De aanleg van sleuf 1.

In overleg met de bouwheer en de gemeente Jabbeke is besloten proefsleuven aan te leggen verspreid over het terrein, rekening houdend met de aanwezige leidingen en de bouwplannen. Door overleg met Eandis en de Watergroep kregen we voorafgaand aan de graafwerken een beter beeld van de aanwezige leidingen. De aanwezige leidingen beperken de mogelijkheid om sleuven evenredig verspreid over het onderzoeksgebied te trekken.

Het veldteam bestaat uit twee archeologen, één arbeider, één vrijwilliger (voor de metaaldetectie) en een kraanman van de gemeente Jabbeke.

De continue proefsleuven worden aangelegd met een kraan met een tandeloze graafbak van 2m breed. Op regelmatige tijdstippen wordt een diepere put gegraven om de bodemopbouw te kunnen registreren. De sleuven zijn 40cm tot 70cm diep. De profielputten zijn 70cm tot 80cm diep.

Het onderzoek is uitgevoerd op 27 en 28 oktober 2015.

Indien er sporen worden aangetroffen, worden deze gefotografeerd, beschreven en opgemeten. Vondsten worden verzameld en geregistreerd.

6.2. Overzicht en beschrijving van de profielen

Figuur 9: H1: 0-30cm, teelaarde, zand, bruin-grijs; H2: 30-45cm, zand, harde ijzerkorst, roest-oranje; H3: 45-70cm, pleistoceen zand, geel.

Op dit terrein bevindt het pleistocene zand zich direct onder de teelaarde. De bovenkant van het pleistoceen is verwerkt in de huidige ploeglaag bij het nivelleren van het gebied.

Figuur 10: H1: 0-40cm, teelaarde, zand, bruin-grijs; H2: 40-80cm, pleistoceen zand met harde roestbrokken.

Figuur 11: H1: 0-44cm, teelaarde, zand, bruin-grijs; H2: 44-100cm, pleistoceen zand, geel, met oranje vlekken

Figuur 12: H1: 0-45cm: teelaarde, zand, bruin-grijs; H2: 45-80: pleistoceen zand, geel met oranje vlekken

6.3. De sporen

Sleuven 1, 2 en het kijkvenster: In deze sleuven zijn verschillende grachten aangetroffen. (zie ook het grondplan in bijlage) Sporen 1 en 3 zijn vermoedelijk een circulaire gracht uit de vroege of midden bronstijd. Om meer duidelijkheid te krijgen over de vermoedelijk cirkelvormige gracht (sporen 1 en 3) is een kijkvenster aangelegd. De circulaire gracht wordt doorsneden door een kuil (spoor 2) en een gracht (spoor 4). De vulling van deze gracht is egaler en lichter van kleur dan de meer recente sporen uit de volle middeleeuwen die hieronder worden besproken. In sporen 1 en 3 zijn geen scherven aangetroffen.

Spoor 5 staat mogelijk in verbinding met spoor 7; spoor 4 met spoor 17.

Figuur 13: Spoor 1-3, de cirkelvormige gracht in sleuf 1 en het kijkvenster.

Sleuven 3 en 4: In sleuven 3 en 4 zijn verschillende grote en kleine paalkuilen aangetroffen, alsook enkele kleinere grachten. Drie van deze grote paalkuilen liggen op één rij. Om meer zekerheid te verschaffen is één van deze paalkuilen (spoor 8) gecoupeerd. Het spoor is 54cm diep. De vulling is bruin en bevat brokken moederbodem.

In sleuf 4 is om dezelfde reden spoor 22 gecoupeerd. Dit greppeltje loopt tot 22 cm onder vlak en heeft dezelfde soort vulling als spoor 8. Het heeft een vlakke bodem en vrij rechte hoeken.

De grote en kleine paalkuilen zijn afkomstig van één of meerdere gebouwen uit de volle middeleeuwen. (zie ook 6.4 Het aardewerk.)

Sleuf 5: In sleuf 5 zijn geen relevante sporen aangetroffen.

Verder zijn geen sleuven aangelegd op het terrein. Tussen sleuven 1-2-3-4 en sleuf 5 is een groot stuk niet onderzocht. Dit veld wordt doorkruist door een gasleiding, een waterleiding en verschillende rioleringsbuizen. Op deze plaats was het niet mogelijk nog meer sleuven aan te leggen. Op vraag van het gemeentebestuur is ook de speelzone (voetbalveld en

speeltuin) niet omgewoeld. Deze zone zal in de latere plannen ook als speelzone behouden worden. Ten noorden van sleuf 4 kon ook geen extra sleuf meer aangelegd worden wegens de aanwezigheid van een aarden wal.

Figuur 14: Spoor 8 in sleuf 3, coupe.

Figuur 15: Coupe op spoor 22, sleuf 4.

6.4. Het aardewerk

Tijdens de aanleg van sleuven zijn verschillende scherven verzameld.

Uit de grachten komt verspit en erg verweerd materiaal dat moeilijk te determineren is.

Uit spoor 4 (een gracht) komen enkele kleine verweerde scherfjes die mogelijk uit de volle middeleeuwen zijn. Het is hard gebakken grijs aardewerk met een gelaagde structuur. Het aardewerk is zo afgesleten dat het evenwel ook Romeinse terra nigra kan zijn.

In de gracht of depressie (spoor 17) komen ook erg verweerde scherven voor. Het sterk geërodeerde aardewerk is moeilijk te determineren. Opnieuw kan het aardewerk uit de volle middeleeuwen of de Romeinse periode dateren.

De paalsporen gevonden in de sleuven 3 en 4 bevatten aardewerk dat wel duidelijk te dateren is in de volle middeleeuwen (12de eeuw). Zo is in spoor 10 een klein fragment grijs aardewerk van een kookpot aangetroffen en zijn in spoor 16 en spoor 15 hard gebakken fragmenten grijs aardewerk gevonden. Eén scherf is roodbeschilderd aardewerk. Deze scherven zijn te dateren in de volle middeleeuwen (12de eeuw).

Een kleine rode scherf met gaatjes (uit spoor 5) is niet te determineren.

Aan de hand van het aardewerk wordt besloten dat de gebouwsporen uit de volle middeleeuwen (12de eeuw) dateren. Op de site komen in de grachten ook verweerde stukjes aardewerk voor die zowel uit de volle middeleeuwen als de Romeinse tijd kunnen stammen.

6.5. Metaaldetectie

Er zijn geen relevante vondsten aan het licht gekomen.

7. Resultaten en beoordeling van het onderzoek

Tijdens dit onderzoek zijn 5 sleuven aangelegd waarin sporen uit verschillende periodes zijn aangetroffen. Eerst is er de mogelijke grafcirkel uit de bronstijd in de eerste sleuf en in het kijkvenster. Op deze plaats is uit luchtfoto's nog geen grafcirkel gekend.

In sleuven 3 en 4 zijn een groot aantal sporen, voornamelijk paalkuilen en greppels, uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Deze bewoningssporen behoren tot één of meerdere gebouwen. De volmiddeleeuwse site wordt doorsneden door de Boekweitstraat.

Er is bij de aanleg van deze sleuven geopteerd om geen extra kijkvensters meer aan te leggen. Dit is beslist omdat de structuur van de grond slecht is en de aanleg van een vlak de sporen teveel zou beschadigen voor verder onderzoek. Het is op deze plaats erg moeilijk om een mooi vlak aan te leggen door de vele harde ijzerconcreties. De vele sporen in sleuven 3 en 4 zijn voldoende om de site te waarderen.

Na de aanleg van de sleuven tekenen zich meerdere elementen af die verder onderzoek verdienen. Het gaat om een mogelijk bronstijd grafcirkel en een bewoningssite uit de volle middeleeuwen. We stellen voor deze sporen te onderzoeken in drie werkputten (zie plan in bijlage) met een gezamenlijk oppervlak van 1150m².

8. Antwoord op de onderzoeksvragen

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding? **Onder de teelaarde bevindt zich de direct het pleistocene zand.**
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden? **Nivelleren van het gebied.**
- Zijn er tekenen van erosie? **Neen.**
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? **De bovenkant van het pleistoceen zand ontbreekt. Dit is bij het nivelleren van de grond vermoedelijk in de teelaarde opgenomen.**
- Is er sprake van een of meerdere begraven bodems? **Neen.**
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving. **Ja. Er is een circulaire gracht die vermoedelijk te dateren is in de vroege of midden bronstijd. Er zijn verschillende grachten die erg verweerd aardewerk bevatten dat uit de volle middeleeuwen of Romeinse tijd kan komen. Verder zijn er een aantal sporen**

gevonden (11 paalkuilen en een aantal greppels) uit de volle middeleeuwen die behoren tot één of meerdere gebouwen.

- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? **De sporen zijn antropogeen.**

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? **De sporen zijn goed bewaard.**

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? **De sporen maken deel uit van meerdere structuren.**

- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes? **Deze sporen behoren tot meerdere periodes: een grafcirkel uit de bronstijd, een bewoningssite uit de volle middeleeuwen.**

- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie? **Over het eventuele grafveld waartoe de grafcirkel kan behoren is niets bekend. De site uit de volle middeleeuwen is een bewoningssite waarvan we de grenzen niet kunnen bepalen door de grenzen van de onderzoekszone en de aanwezigheid van leidingen op het terrein.**

- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettings, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting? **Ja**

- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? **Ja** Zo ja;

* Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden? **Eén, grafcirkel.**

* Wat is de omvang? **De vermoedelijke grafcirkel heeft een diameter van 15 of 14 meter.**

* Komen er oversnijdingen voor? **De circulaire gracht wordt oversneden door sporen uit andere periodes.**

* Wat is het, geschatte, aantal individuen? **Het niveau van de begravingen is niet bewaard.**

- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen? **Er is op deze plaats geen grafveld uit de bronstijd gekend. Er zijn in deze buurt nog geen sites uit de 12de eeuw aangetroffen.**

- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? **Ja** Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? **De bovenkant van het pleistocene zand is opgenomen in de teelaarde.**

- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van de archeologische vindplaats? **De bewaringstoestand is goed.**

- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats? **De aangetroffen sporen komen uit periodes waarvan in deze streek nog maar weinig is gekend.**

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen? **Deze vindplaatsen zullen vernield worden.**

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?

De sporen bevinden zich net onder de teelaarde, dit is 40 à 50 cm onder het maaiveld. Het vervolgonderzoek omvat een zone van maximaal 1250 m². Hierbij moet de plaats van de waterleiding in mindering gebracht worden.

2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? **Bijzondere aandacht verdienen de circulaire gracht uit de bronstijd en de bewoningssporen uit deze periode in de volle middeleeuwen, namelijk de 12de eeuw.**

- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?

-Is de circulaire gracht deel van een grafheuvel uit de bronstijd? Kan deze structuur gedateerd worden? Zijn er andere structuren, uit dezelfde of uit andere periodes aan deze structuur gelinkt? Hoe kadert deze structuur zich in het bredere landschap?

-Behoren de paalsporen tot verschillende structuren? Zijn deze structuren gelijktijdig? Behoren zijn tot hetzelfde erf? Is het erf af te bakenen?

- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Welke stalen genomen kunnen worden hangt af van de bewaringstoestand van het materiaal. In deze zandige ondergrond is het vaak enkel mogelijk in diepere sporen of in sporen met verbrand materiaal stalen voor natuurwetenschappelijk te nemen. Het is goed om veel stalen te nemen en later te beslissen welke onderzocht kunnen worden.

-houtschoolstalen (C14 + determinatie + antracologisch onderzoek): minstens drie per structuur

-hout (dendrochronologie + determinatie): zeker 4 of 5 per structuur

-macroresten (analyses op natte contexten): per relevante laag bulkstalen nemen, indien mogelijk 2 emmers van 10 liter

-pollenstalen: een staal uit elke relevante laag

-botmateriaal uit crematies en inhumaties, eveneens dierlijk bot uit andere kuilen (C14 + determinatie + fysisch antropologisch onderzoek + archeologisch onderzoek): alles verzamelen op de site

-natuursteen (identificatie + herkomstbepaling): per steensoort een relevant staal meenemen

9. Besluit

Op 27 en 28 oktober 2015 voerde AardeWerk een proefsleuvenonderzoek uit in de straat Koornblomme te Jabbeke. Na de aanleg van de sleuven tekenden zich meerdere elementen af waarvoor een vervolgonderzoek wordt geadviseerd.

Tijdens dit onderzoek zijn er in de verschillende sleuven archeologische sporen aangetroffen. De sporen komen uit verschillende periodes. Allereerst is er een circulaire gracht (sporen 1 en 3) die vermoedelijk toebehoort aan de grafheuvel uit de bronstijd. Een andere concentratie sporen van een bewoningssite uit de volle middeleeuwen. Grote en kleine paalkuilen behoren toe aan één of meerdere gebouwen. De onderzoekszone bevat ook verschillende greppels die mogelijk het erf of delen van het erf afsluiten.

De sporen bevinden zich net onder de teelaarde, dit is 40 à 50 cm onder het maaiveld. Het mogelijk vervolgonderzoek omvat een zone van 1150 m². We stellen voor om drie werkputten aan te leggen. Deze zijn aangeduid op het grondplan (zie het grondplan in bijlage).

10. Bibliografie

HILLEWAERT B., HUYGHE J. en VAN BESIEN E. 2010: Raakvlak Jaarverslag 2009, Brugge.

HUYGHE, J., LAMBRECHT, G. en VERWERFT, D. 2013: Resultaten archeologisch onderzoek aan het "Klein Strand" te Jabbeke, Raakvlak Rapport, Brugge.

HOLLEVOET, Y. 2009: *Vroegere vondsten in Jabbeke*, in: HILLEWAERT, B en HOLLEVOET, Y, *Vondsten uit vuur*, 12-15.

HOLLEVOET, Y. 2002: Waar Jabbeek en Zandstraat elkaar kruisen. Archeologische waarnemingen en vondsten in het Jabbeekse, *Brugs Ommeland*, jg 42, 32-54.

VAN RANST E. en SYS C. 2000: Eenduidige legende voor de digitale bomenkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent.

Topografische kaart: www.giswest.be (geraadpleegd op 24 augustus 2015)

Bodemkaart en historische kaarten: www.geopunt.be (geraadpleegd op 24 augustus 2015)

CAI databank Onroerend erfgoed: <https://geo.onroenderfgoed.be/> (geraadpleegd 20 augustus)

Inventaris onroerend erfgoed: <https://inventaris.onroenderfgoed.be/dibe/geheel/122131> (geraadpleegd op 3-11-2015)

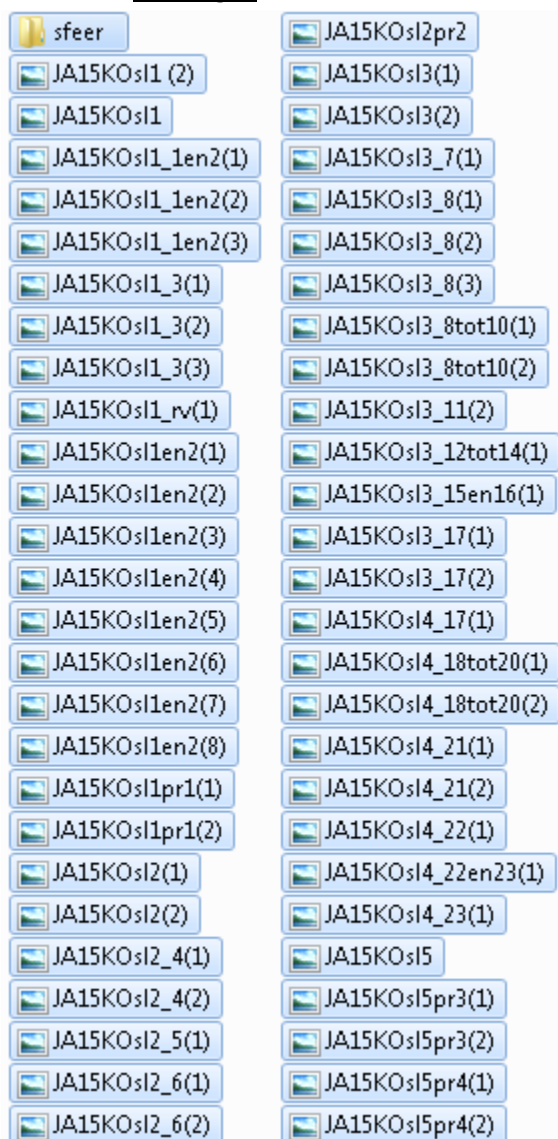
11. Sporenlijst

sleuf	spoornr	spoordelinie	oversneden door	beschrijving	afmetingen	coupe	hoogte TAW	opmerkingen
1	1	gracht	2	spoor 1=3 (vermoedelijk); zand, DOBR, v GR en LIBR, HK spikkels	1,4m breed		10,10m	1=3, diameter tss 15 en 14 m
1	2	kuil		Z, DOBR TGR; bio v GE	1,2 op 2,6 m		10,04m	
1	3	gracht	4	spoor 1=3 (vermoedelijk); zand, DOBR, v GR en LIBR, HK spikkels	1,3 m breed		10,14m	1=3, diameter tss 15 en 14 m
2	4	gracht		Z, DOBR, homogene vulling	2,8 m breed		10,12m	uitzoeken hoe spoor 3 en 4 elkaar snijden
2	5	gracht		Z, DOBR, vrij hom, enkele v bio, ge	0,90 m breed		10,11m	is 5=7?
2	6	gracht		Z, DOBR, vrij hom, enkele v bio, ge, roeste ijzerconcreties	2,15 m breed		9,95m	
3	17	gracht/depressie		Z, Dobr, met mortelconcentratie, en gele vlekken moederbodem	7,30m breed		9,80m	
3	7	gracht		Z, DOBR, vrij hom, enkele v bio, ge	0,75m breed		9,80m	is 5=7?
3	8	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	0,90 op 0,85 m	JA	10,10m	
3	9	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	Ø 0,30 m		10,10m	
3	10	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	1,30 op 0,95 m		10,15m	
3	11	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	0,25 op 0,42 m		10,10m	
3	12	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	0,20 op 0,25m		10,07m	
3	13	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	0,45 op 0,30m		10,03m	
3	14	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	0,60 op 0,26m		10,05m	
3	15	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	1 op 1,30m		10,14m	
3	16	kuil		Z, BR, met brokken moederbodem	1,40 op 0,65 m		10,02m	
4	17	gracht/depressie		Z, DOBR, met kern die HK bevat, grote blekken moederbodem	6,75 m		9,75m	
4	18	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	Ø 0,25 m		9,84m	
4	19	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	Ø 0,60 m		9,89m	
4	20	gracht/kuil	20	Z, BR, grote v MB, kern bestaat uit versmeten MB	2,5m breed		9,80m	
4	21	gracht/greppel		Z, BR, met brokken moederbodem	1,5 op 0,50m		9,85m	
4	22	gracht/greppel		Z, BR, met brokken moederbodem	0,45m breed	JA	9,84m	
4	23	PG		Z, BR, met brokken moederbodem	Ø 0,45 m		9,84m	

12. Het aardewerk

sleuf	spoor	soort	aantal
2	4	grijs, fijn wandig	1
2	5	rood	1
3	10	grijs	2
3	15	rood, grijs, roodbeschilderd	4,7, 1
3	16	grijs	1
3	17	grijs	2
3	LV	rood	1
4	17	rood	1

13. Fotolijst

14. Dagrapporten

Datum	Weer	Activiteiten
27/10/2015	droog, zon	aanleg sleuven 1 tot 5, kijkvenster, sporen registreren
28/10/2015	droog, zon en mist	dempen sleuven

15. Bijlage: Algemeen grondplan

Geleverd in aparte bestanden:

- voorstel vervolgonderzoek
- het overzichtsplan van het proefsleuvenonderzoek

